

Sygn. akt III AUa 1841/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

Sędziowie: SSO del. Robert Kuczyński

SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **E. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.**

o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

na skutek apelacji E. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 23 lipca 2015 r. sygn. akt VII U 668/15

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie E. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 10 kwietnia 2015 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przyznania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego z powodu nieudowodnienia 20-letniego okresu pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Powyższe orzeczenie Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawczyni E. M., urodzona (...), w dniu 11 marca 2015 r. złożyła wniosek o ustalenie uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, spełniając warunki do uzyskania uprawnień emerytalnych w zakresie wymaganego wieku oraz ogólnego stażu ubezpieczeniowego, a także rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem ustalenia prawa do świadczenia. Na podstawie dowodów dołączonych do wniosku i uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania ZUS przyjął za udowodnione 34 lata, 5 miesięcy i 27 dni okresów składkowych oraz 11 miesięcy, 20 dni okresów nieskładkowych. Łącznie 35 lat, 5 miesięcy i 17 dni, w tym 9 lat, 4 miesiące i 6 dni pracy wykonywanej w jednostkach, o których mowa

w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć.

Do pracy nauczycielskiej wykonywanej w jednostkach wymienionych w art. 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy nie przyjęto okresów pracy wnioskodawczyni: od 1 września 1984 r. do 31 września 1990 r. jako katechetki w Archidiecezji (...) Duszpasterstwie (...) Parafii pod wezwaniem (...) w Ś. oraz od 1 września 1997 r. do 31 marca 2015 r. jako bibliotekarza w Bibliotece Pedagogicznej we W. Filia w Ś., ponieważ jednostki te nie są wymienione w wyżej wymienionych przepisach, a także od 1 września 1997 r. do 28 lutego 1998 r. jako nauczyciela w Szkole Podstawowej nr (...) w Ś., ponieważ w tym czasie przebywała w stanie nieczynnym.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten, przytaczając treść art. 4 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych wskazał, że przedmiotem sporu w sprawie było jedynie to, czy wnioskodawczyni E. M. osiągnęła wymagany 20-letni staż pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ww. ustawy. Dokonując oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji Sąd ten stwierdził, że nie można podzielić stanowiska wnioskodawczyni, jakoby w okresie od 1 września 1984 r. do 31 września 1990 r., kiedy była zatrudniona jako katechetka w Archidiecezji (...) oraz od 1 września 1997 r. do 31 marca 2015 r., kiedy pracowała w Bibliotece Pedagogicznej we W. Filia w Ś. była zatrudniona w placówkach, które są wymienione w przepisach ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, tj. w art. 2 pkt 1 oraz w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. W konsekwencji Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro sporny okres nie może być zaliczony do stażu uprawniającego do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, to odmowa zaliczenia tego okresu powoduje, że E. M. nie będzie posiadała 20-letniego okresu pracy nauczycielskiej, wymaganego przez art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Sąd zauważył jednocześnie, że do uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarczy sam status nauczyciela, lecz konieczne jest wykonywanie pracy w określonych przepisami prawa placówkach oświatowych. Mając to na uwadze Sąd pierwszej instancji uznał, że organ rentowy prawidłowo stwierdził, że E. M. nie spełnia przesłanek do uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, a zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Apelację od tego wyroku wywiodła wnioskodawczyni, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając orzeczeniu błędne przyjęcie, że nie spełniła ona przesłanek opisanych w art. 4 ust. 1 i 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w zakresie wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 rzeczonyj ustawy.

Wskazując na powyższe apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przed Sądem Okręgowym w Świdnicy.

W uzasadnieniu apelująca podniosła, że nauczanie religii w punktach katechetycznych było pracą nauczycielską, o której mowa w art. 1 ust. 1 w zw. z art. 3 pkt 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz art. 2 pkt 3 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Natomiast w zakresie zatrudnienia w bibliotece pedagogicznej wskazała, że stosownie do treści Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych, placówki te służą w szczególności wspieraniu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a także wspieraniu działalności szkół i placówek, o których mowa w art. 2 pkt 3-5 i 7 ustawy o systemie oświaty. W ocenie wnioskodawczyni biblioteka pedagogiczna jest placówką kształcenia ustawicznego, chociaż takie sformułowanie nie pojawia się w jej nazwie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie, znajdujące uzasadnienie w całokształcie sprawy oraz treści obowiązujących przepisów. Sąd Apelacyjny w pełni przychylił się do tych ustaleń oraz oceny prawnej dokonanej w zaskarżonym wyroku.

Spór w sprawie dotyczył oceny, czy wnioskodawczyni E. M. spełniała warunki do przyznania jej prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. W związku z tym punktem wyjścia do rozważań jest treść art. 4 ust. 1 ustawy z 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U.2009.97.800 ze zm.), który określa przesłanki konieczne dla nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego. Przepis ten stanowi, że przedmiotowe świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć;
- 3) rozwiązali stosunek pracy.

Z powyższej regulacji wynika zatem, że nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego jest możliwe tylko w przypadku spełniania w dacie decyzji łącznie wszystkich warunków, o których stanowi cytowany wyżej przepis, tj. wymaganego wieku, stażu ubezpieczeniowego oraz wykazania rozwiązania stosunku pracy.

Kluczowa dla sprawy była jednak ocena spełniania przez wnioskodawczynię przesłanki legitymowania się 20-letnim stażem wykonywania pracy nauczycielskiej w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 tej ustawy. Zgodnie natomiast z brzmieniem ww. art. 2 pkt 1, użyte w ustawie określenie „nauczyciel” oznacza nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz w publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j.: Dz.U.2015.2156). W tym ostatnim artykule, w pkt 5 wymienione są natomiast młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a w pkt 7 wskazano placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

W tym miejscu podkreślić należy, że analiza cytowanych przepisów prowadzi do wniosku, że ustawa o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ogranicza zakres placówek, w których świadczona jest praca nauczycielska, zarówno w stosunku do zapisów art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j.: Dz.U.2014.191), jak też wobec art. 2 ustawy o systemie oświaty. Pogląd ten utrwalony jest w judykaturze, co wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., II UK 126/11 (OSNP 2013/1-2/15) oraz z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2013 r., (OTK-A 2013/5/56), w których stwierdzono, że uprawnienia do świadczenia kompensacyjnego należą się wyłącznie nauczycielom, wychowawcom i innym pracownikom pedagogicznym zatrudnionym w placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawczyni twierdziła, że jej zatrudnienie w spornych okresach jako katechetki w punktach katechetycznych oraz jako bibliotekarki w bibliotece pedagogicznej powinno zostać zaliczone do stażu pracy w placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 1c ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Sąd Okręgowy prawidłowo jednak ustalił, że E. M. nie spełniła powyższej przesłanki, bowiem żadne z ww. miejsc jej pracy nie zostało wymienione ani w art. 2 pkt 1 cytowanej ustawy ani też w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy o systemie oświaty. Jak to słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji dla uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarcza samo posiadanie statusu nauczyciela w rozumieniu przepisów Karty Nauczyciela, lecz wymagane jest przede wszystkim wykonywanie pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego chybione są zarzuty apelacji odnoszące się naruszenia przepisów ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j.: Dz.U.2013.1169 ze zm.) - bez wskazania konkretnych przepisów, które zostały naruszone oraz przepisów zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach (placówkach) prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (M.P.1996.30.316) poprzez nieuwzględnienie nauczania religii w punktach katechetycznych do okresu pracy uprawniającej wnioskodawczynię do spornego świadczenia. Podstawą prawną żądania wnioskodawczyni na gruncie tej sprawy była ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. A ustawa ta w sposób wyczerpujący reguluje kwestię przyznawania nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, z kolei przepisy ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, w żadnej mierze nie odnoszą się do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zatem w ogóle nie znajdowały zastosowania w tej sprawie. Stąd zarzut apelującej, że Sąd pierwszej instancji dopuścił się błędnej wykładni przepisów wskazanych wyżej aktów prawnych, jest chybiony, bowiem nie ulega wątpliwości, że punkty katechetyczne nie są placówkami o których mowa w art. 2 pkt 1 cyt. ustawy, ani też w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy o systemie oświaty.

Nie jest trafne stanowisko wnioskodawczyni, że przy ubieganiu się o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, znaczenie ma tylko rodzaj pracy, a więc praca skarżącej jako nauczyciela religii, a nie status zatrudniającego wnioskodawcę pracodawcy. Analiza art. 4 ust. 1 przywołanej ustawy nie pozostawia wątpliwości, że dla uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarcza posiadanie statusu nauczyciela w rozumieniu przepisów Karty Nauczyciela, lecz wymagane jest ponadto wykonywanie pracy w placówkach wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Zatem w sytuacji, gdy wnioskodawczyni nie pracowała w jednym z podmiotów szczegółowo wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, nie nabyła prawa do tego świadczenia, nawet jeśli wykonywała pracę nauczyciela w rozumieniu Karty Nauczyciela. W tym miejscu podkreślić należy, że świadczenie kompensacyjne ma charakter wsparcia przedemerytalnego, czyli wbrew stanowisku skarżącej, ma odmienny cel niż wcześniejsza emerytura i może przez to zawęzić krąg osób, tak jak to czyni także ustawa o emeryturach pomostowych (w stosunku do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych), które z wsparcia takiego chciałyby skorzystać.

Dodatkowo zauważyć należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 sierpnia 2000 r. (II UKN 663/99, LEX nr 1224666) choć wydanym także na tle uprawnień do nauczycielskiej wcześniejszej emerytury, dokonał klasyfikacji punktów katechetycznych również w rozumieniu art. 2 ustawy o systemie oświaty i zaliczył naukę religii w punktach katechetycznych do pracy w podmiotach wymienionych w art. 2 pkt 3 ustawy o systemie, a art. 2 pkt 1 lit. c ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych odsyła do punktów 5 i 7 art. 2 ustawy o systemie oświaty.

Wbrew zarzutom wnioskodawczyni nie można także podzielić jej stanowiska i uznać że biblioteka pedagogiczna jest placówką kształcenia ustawicznego, o której mowa w art. 2 pkt 1 lit. c ustawy o świadczeniach kompensacyjnych. Kształcenie ustawiczne zdefiniowane zostało w art. 3 pkt 16 ustawy o systemie oświaty. Zgodnie z tą definicją przez kształcenie ustawiczne należy rozumieć kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny, tzn. przez osoby, które ukończyły osiemnasty rok życia. W myśl natomiast art. 68a ust. 1 ww. ustawy kształcenie ustawiczne jest organizowane i prowadzone w publicznych i niepublicznych szkołach dla dorosłych, publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U.2014.622 j.t.) w § 3 wskazuje, że kształcenie ustawiczne prowadzi się w następujących formach pozaszkolnych: kwalifikacyjny kurs zawodowy, kurs umiejętności zawodowych, kurs kompetencji ogólnych, turnus dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników i kurs, inny niż wymienione w pkt 1-3, umożliwiający uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności

i kwalifikacji zawodowych. Według § 23 tego rozporządzenia publicznymi placówkami kształcenia ustawicznego są centra kształcenia ustawicznego.

Najistotniejsze jest jednak, że już z samej treści § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U.2013.369), na które to powołuje się wnioskodawczyni wynika, że publiczna biblioteka pedagogiczna służy w szczególności **wspieraniu** procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a także **wspieraniu działalności szkół, w tym bibliotek szkolnych oraz placówek, o których mowa w art. 2 pkt 3-5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty**, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek doskonalenia nauczycieli. Wynika z tego zatem, że nie jest ona placówką kształcenia, bowiem samodzielnie nie realizuje jakiegokolwiek procesu kształcenia, lecz prowadzi działalność służącą potrzebom oświaty, ponieważ przez gromadzenie i udostępnianie różnych źródeł informacji **wspiera** proces nauczania i wychowania oraz samokształcenie i doskonalenie nauczycieli, a także wspomaga działania edukacji kulturalnej, społecznej i informacyjnej.

Biorąc powyższe pod uwagę, przy ustalaniu prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego winno przyjmować się zatem ściśle staż pracy nauczycielskiej jedynie w jednostkach wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, tak jak to prawidłowo był uczynił organ rentowy w skarżonej decyzji, który rozpatrując uprawnienia wnioskodawczyni do spornego świadczenia wyłączył z jej stażu pracy nauczycielskiej okresy nauczania religii w katechizacji parafialnej, ponieważ w przepisach powołanej ustawy nie zostały wymienione punkty katechetyczne Kościoła (...) i innych kościołów. Nie zostały także zaliczone nawet pośrednio do podmiotów wymienionych w art. 2 pkt 1 rzeczonyj ustawy. To samo odnosi się również do zatrudnienia w bibliotece, która nie może być uznana za placówkę kształcenia ustawicznego.

Reasumując stwierdzić należało, że Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny zaskarżonej w tej sprawie decyzji i nie naruszył powołanych w apelacji przepisów, bowiem skoro E. M. nie legitymowała się 20-letnim stażem pracy w placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 tej ustawy, to nie spełniła łącznie wszystkich warunków uprawniających do przyznania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Z tego względu Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawczyni jako bezzasadną na mocy art. 385 k.p.c.

SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Monika Kiwiorska-PająkSSO del. Robert Kuczyński

R.S.